

Koru kauneuden ja henkisyuden välittäjänä

Pohdintoja ihmisen suhteesta koruun, sen käyttötarkoituksista ja merkityksistä eri heimokansojen piirissä sekä länsimaisessa kulttuurissa.

Kiitokset kaikille kärsivällisille auttajille;

Lyyti Forslund, Osku Boxberg, Katarina Siltavuori, Essi Sikanen, PAF silverform, Immo Lahtela, Nisse Toivakainen, Sandra Kantanen, Inger Kantanen, Anna Salmisalo, Nora Mala, ja kaikki muut.

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Taideteollisuuden suuntautumisvaihtoehto
Koru- ja hopeamuotoilu
Opinnäytetyö
Anna Kantanen
Kevät 2009

Ohjaaja: Essi Sikanen
Toinen ohjaaja: Katarina Siltavuori
Opponentti: Eini Rantala

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Taideteollisuuden suuntautumisvaihtoehto
Koru- ja hopeamuotoilun opinnäytetyö, 44 sivua
Kevät 2009

Anna Kantanen:

Koru kauneuden ja henkisyuden välittäjänä - Pohdintoja ihmisen suhteesta koruun, sen käyttötarkoituksista ja merkityksistä eri heimokansojen piirissä sekä länsimaisessa kulttuurissa.

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyölläni olen pyrkinyt osallistumaan keskusteluun korun arvoista ja merkityksistä. Korussa kiteytyy ihmisen ajatusmaailma. Minua kiinnostaa se miten korun arvot ja merkitykset ajan myötä muuttuvat. Olen rajannut aiheeni ihmisen ja korun väliseen suhteeseen, pohtinut korun käyttötarkoituksista ja merkityksistä eri heimokansojen piirissä sekä länsimaisessa kulttuurissa. Esittelen työssäni muutaman alkuperäiskulttuuriin liittyviä esimerkkejä vertailukohteeksi länsimaiseen korukulttuuriin, ja sitä kautta pyrkinyt ymmärtämään länsimaisuuttakin paremmin. Työssäni painotan esteettisiä ja henkisiä arvoja.

Korujeni erityisenä innoittajana on ollut tiibetiläinen kulttuuri. Olen halunnut soveltaa koruihini sen kauneustajuani puhuttelevasta rikkaasta värimaailmasta. Kulttuuria olen lähestynyt oman tulkintani ja tunteitteni kautta.

Korujen päämateriaaleina olen käyttänyt silkilankaa ja luonnonkiviä. Olen ilmaissut koruissa kahta tunnelmaa jotka

Tiibet on tuonut muistiini; tyyneyttä ja eloisuutta. Kiven tyyneys ja kylmyys, sekä silkki-langan eloisuus ja lämpö koin täydentävän toisiaan vastakkaisuuksillaan.

Avainsanat: arvot, merkitykset, heimokulttuuri, länsimainen kulttuuri, korutaide, henkinen, esteettinen.

Lahti University of Applied Sciences
Bachelor Degree Program in Design
Specialization Line in Applied Art
Major in Jewelry and Object Design
Graduation thesis, 44 pages
Anna Kantanen
Spring 2009

Anna Kantanen; Jewellery, mediating aesthetic and spiritual values
- A discussion about value, meaning and functional use connected to jewellery in tribal cultures and the western society.

ABSTRACT

In my graduation thesis my aim has been to participate in a discussion about the values and meanings that are connected with jewellery. Jewellery defines a way of human thinking. I am interested in how the values and meanings of jewelry change by time.

I have defined the subject to the relation between human and jewellery, contemplating on the meaning, functions and implication of jewellery in tribal cultures and the western society.

In the literary part I have chosen to reflect and compare a few tribal cultures with our western "culture", in order to also understand my own culture better. In my work I emphasize aesthetical and spiritual values.

The actual inspiration to my jewellery has been the Tibetan culture, from which I have wanted to adapt its vivid colors. I have approached the culture through my own interpretations and emotions.

Natural stones and silk thread are my main materials. Building on an interpretation of the Tibetan culture I have aimed to express, through my jewellery two essential feelings; tranquility and vividness. The tranquility and coldness in the stones, and the vividness and warmth in silk thread fulfill each other with their opposite emotions.

Key words: value, meaning, tribal culture, western culture, conceptual jewellery, spiritual, aesthetic.

Kenelle?

Ihmisille, joita korun kauneus ja syvempi arvo puhuttelee.

Miksi?

Pyrin lisäämään koruperinteeseen henkisyttä ja värikkyttä, siirtämään hienovaraisin viittauksin etnisen kulttuurin välittämiä tunteita uuteen yhteyteen.

Kiireen keskellä kaipaamme kauneutta ja mielenrauhaa. Siitä on osoituksena ihmisten hakeutuminen erilaisiin hiljentymisen retriitteihin sekä itämaisen mystiikan piiriin. Toivon korujeni muistuttavan arjen kiireessä kadottamastamme mielenrauhasta, ja toimivan apuvälineinä sen saavuttamiseen.

Haluan herättää katsojassa kauniita, miellyttäviä tunteita.

Millainen?

Korujen päämateriaaleina ovat silkkilanka ja luonnonkivet. Niissä yhdistyvät tyyneys ja eloisuus.

Sisällysluettelo:

1	Johdanto.....	8.
2	Korut kertovat ihmisten tarinaa.....	11.
2.1	Olosuhteiden vaikutukset.....	13.
2.2	Karujen tasankojen nomadit.....	19
3	Länsimainen koru.....	22
3.1	Globalisoitunut maailma.....	24
3.2	Teollisuuden periaate.....	24
3.3	Ihmistä ihmiselle.....	25
4	Taide korun ilmaisukeinona.....	26
4.1	Keho kehyksenä.....	28
4.2	Kauneudesta.....	29
5	Levoton länsimainen mieli.....	32
6	Langat yhdistyvät.....	34
6.1	Amuletti kokeilualustana.....	35
6.2	Hiljaiset kivet.....	38
6.3	Visuaalinen tasapaino.....	40
6.4	Keneen koruni vetoaa?.....	41
7	Kuvaukset.....	41
8	Valmiit työt.....	42
9	Oma arviointi.....	48
10	Lähteet.....	50
11	Kirjallisuus.....	51

1 Johdanto

Minua ovat aina kiehtoneet kaukaiset maat ja niiden moninaiset kansat. Uskon että olen tiedostamattani saanut voimakkaita vaikutteita eri kulttuureista jo varhaisessa lapsuudessani.

Kulttuurien erot sekä ihmisten halu ja taito ilmaista itseään väreillä, muodoilla ja muilla taiteilmaisuilla ovat innoitukseni lähde.

Samalla tavalla kuin taide, koristus näyttää olevan antropologisesti pysyvä kaikissa muinaisissa ja nykyhetken kulttuureissa. Ihmisellä on aina ollut tarve jättää näkyviä merkkejä jälkeensä, ilmaista omaa olemassaoloaan sekä elämänsä aikana että jälkimaailmalle. Siten korut ovat tärkeä dokumentti kulttuureista, joiden historiaa ei ole kirjoitettu; ne kertovat eri aikakausina vallinneista arvomaailmoista. Kenties koru on erottanut ihmiset eläimistä. Ilman emotionaalista ja henkistä olemuspuoltaan ihminen olisi tavallinen nisäkäs muiden eläinten joukossa. Korut ovat merkki sekä käsin kosketeltavasta että abstraktista pyhydestä.

Se, miten korun arvot ja merkitykset muuttuvat, on minusta kiinnostavaa, koska korussa kiteytyy ihmisen ajatusmaailma. Monessa kulttuurissa korun pohjimmainen, perinteinen tarkoitus on unohdettu. Menneinä aikoina myös me niin sanotut länsimaiset ihmiset olemme eläneet yhteisöllisinä heimokansoina. Länsimainen yhteiskunnallinen kehitys on usein johtanut paikallisperinteestä etäntymiseen, jolloin aikaisemmat kulttuuriset ja henkiset arvot ovat joutuneet koetukselle. Mutta vielä nykyään monet alkuperäiskansat ylläpitävät koruperinteitään samalla tavalla kuin he ovat tehneet vuosisatojen ajan.

Länsimaisen identiteetin omaavana koen suhteemme koruun ristiriitaisena; kulutus- ja materiakeskeisessä yhteiskunnassamme suhtautuminen tavaroihin on usein pinnallista. Käytämme samasta muotista valettuja tusinakoruja, toisaalta pyrimme korostamaan yksilöllisyyttä ja persoonallisuutta erikoisilla tuotteilla. Korun valmistus on teollisuutta, koru kulkee valmistusprosessissa liukuhihnalla samalla tavalla kuin litra maitoa tai henkilöauto.

Korualan teollistuminen herättää minussa monenlaisia kysymyksiä alan tulevaisuudesta. Mitkä ovat korujen suunnittelijoiden ja valmistajien mahdollisuudet silloin kun koneet on valjastettu tekemään ihmisten tehtäviä? Minua askarruttaa säilyykö koneen tekemässä korussa sen pitkään historiaan liittyvä kunnioitus materiaaleja, tekijää ja käyttäjää kohtaan.

Nykymuotoista korutaidetta voidaan pitää länsimaisena ilmiönä. Käsitkseni mukaan sillä pyritään tarjoamaan vaihtoehto teollisesti tuotetulle korulle ja luomaan sille uusia merkityksiä. Kokeilemalla rajoja korutaide on toiminut pelikenttänä, jossa arvioidaan maailmaan katsomustamme ja leikitään materiaaleilla.

Alkuperäiskansojen suhtautuminen koruun henkisesti arvokkaana esineenä ja rituaalivälineenä antaa mielestäni korulle suuremman merkityksen kuin mitä länsimainen kulttuuri sille tarjoaa. Tämä arvostuksen puute omassa kulttuurissamme sai minut paneutumaan aiheeseen syvemmin omassa opinnäytetyössäni.

Opinnäytetyölläni pyrin osallistumaan keskusteluun korun arvoista ja merkityksistä. Aiheen laajuuden takia olen rajannut sen muuta-

miin kulttuurieroihin suhteessa länsimaiseen arvomaailmaan. Olen valinnut vertailukohteeksi minua kiinnostavat alkuperäiskansojen kulttuurit ja sitä kautta pyrin myös ymmärtämään länsimaisuutta. Korujen muotokieleen saan innoitusta tiibetiläisestä kulttuurista. Työssäni pyrin korostamaan esteettisiä ja henkisiä arvoja.

On ollut vaikea päättää mitkä kulttuurit ja koruperinteet ovat mainitsemisen arvoisia, ja mitkä eivät mahdu mukaan kirjalliseen osaan. Asian laajuuden takia olen intuitiivisesti rajannut aiheen suurimpiin kiinnostukseni kohteisiin, Aasiaan ja Afrikkaan.

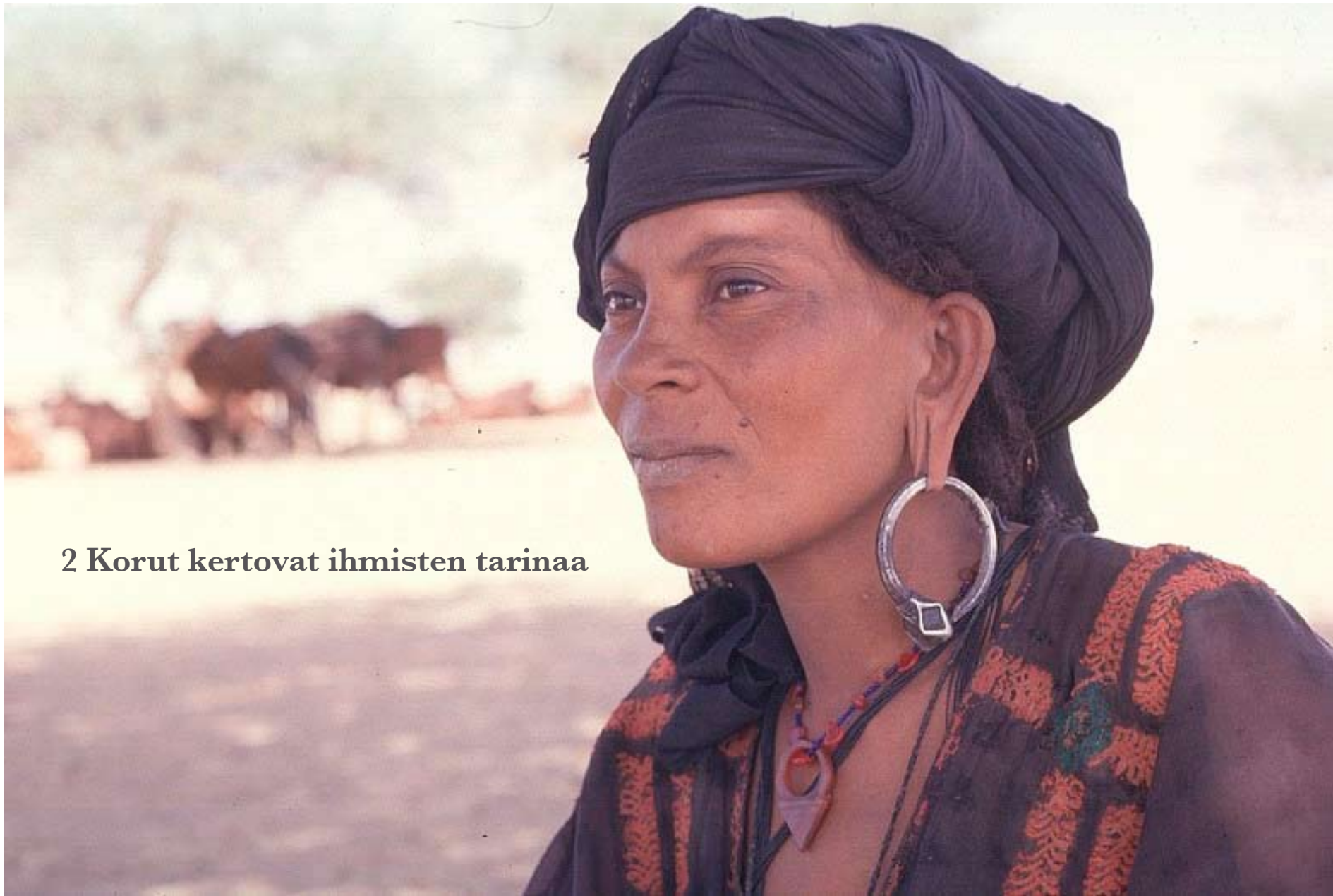
Kun päädyin korualalle, minulla ei ollut kokemuspohjaista kuvaa siitä. Tämä opinnäytetyö on ollut minulle tärkeä korun kokonaiskuvan selvittelyssä.

Minulla on jo pitkään ollut tarve määrittää oma suhteeni koruun ja olen tässä yrittänyt pukea sanoiksi ne kysymykset, joita korut ovat vuosien aikana minussa herättäneet.

Karl Fritsch, 2005
oxidoitu hopea, lasikivet

2 Korut kertovat ihmisten tarinaa

2 Korut kertovat ihmisten tarinaa

Korun historia on lähes yhtä vanha kuin ihmisen historia. Koru on ollut yksi tärkeimmistä välineistä jonka avulla ihminen on ilmaissut itseään taiteen keinoin. Vielä nykyään monet alkuperäiskansat pitävät yllä koruperinteitään samalla tavalla kuin menneinä vuosikymmeninä.

Samanlaisena säilyvä koru tai koriste mahdollistaa rituaalit ja yhdistää rituaalin harjoittajat omaan menneisyytensä. Korulla on silloin suuri henkinen merkitys kantajalleen ja rituaaliin osallistujalle. Alkuperäiskulttuureissa koru on ehdoton. Ilman korujaan yksilö on vailla identiteettiä, vailla suhdetta omaan yhteisöönsä.

Myös länsimaissa korujen käyttö pohjautuu alkuaan rituaaleihin. Tästä on osoituksena mm. hallitsijoiden lahjat alaisilleen, kunniamerkit, rippilahjat ja vihkisormukset. Kuitenkin globalisaation, eli maailmanlaajuisen verkostoitumisen myötä, luomme uusia tapakulttuureja. Niiden syntyessä emme aina muista perinteiden alkuperää ja yhteyttä vanhaan rituaalikulttuuriin.

Yhteisöllisten perinteiden tilalle tulee yksilöllisyyden korostuminen. Kasvatuksessamme korostuvat rationaalinen ajattelu ja toiminta. Koko yhteiskuntamme katsotaan perustuvan tähän ”järkevään” toimintaan. Yksi aikamme ”kansantauti,” vieraantuminen, on usein seurausta yhteisöllisyyden puuttumisesta.

Valinnoillaan ihminen pyrkii ilmaisemaan sisintä minuuttaan, mutta myös vastaamaan ulkoapäin tuleviin odotuksiin, joita hän kokee itseensä kohdistuvan. Konventionaalisuus (tavanomaisuus) on samalla tavalla julkinen viesti kuin provokatiivisuus; skandinaavisessa protestanttisessa kulttuurissa valtaosa ihmisistä suosii hillittyjä,

huomaamattomia muotoja, mutta on myös alakulttuureja, jotka koruillaankin haluavat erottautua konventionaalisena pitämästään ympäristöstä. Varsinkin nuorella sukupolvella tuntuu olevan vahva tarve luoda ja löytää tunnustusta samanhenkisiltä. Alakulttuureissa ryhmän sisäinen estetiikka määrittää jäsenten tyyliä, jolla vahvistetaan ryhmän yhteenkuuluvuutta.

Esimerkkinä Hiphop- kulttuurin ”bling- bling” korut, liike joka on saanut alkunsa afro-amerikkalaisilta. Bling-bling on termi joka viittaa utopistisen luksuksenomaisiin koruihin ja tarvikkeisiin. Ne ovat yksityiskohtaisesti koristeltuja erittäin kalliilla materiaaleilla kuten jalokivillä. Afro- amerikkalaisille, usein köyhistä olosuhteista tulleita, bling-bling korut ovat merkki saavutetusta varakkuudesta.

Koru on toiminut myös sijoituskohteena, sen arvo on voitu laskea vastaavana rahallisen arvona. Omaisuus on sijoitettu muun muassa rauhattomina aikoina koruihin, koska korujen arvo on säilyvää ja niiden varastointi ja piilottaminen helpompaa kuin esimerkiksi veistosten tai rahamarkkinoiden säätelemät osakkeet. Korut on tehty kestäväksi sukupolvelta toiselle. ”Ikuisesti” pysyvät materiaalit nostavat korun rahallista arvoa, mutta useimmille on kuitenkin tärkeintä korussa kiteytyvä tunne ja muistoarvo. Perimmäistään korun tarkoitus on ilahduttaa, painottaa ihmisten välisiä suhteita, välittää korun lahjoittajan hellyyttä ja rakkautta korun saajaan.

2.1 Olosuhteiden vaikutukset

Ympäröivä kulttuuri muokkaa kertomiaan tarinoita suosimiensa arvojen mukaisiksi, mutta myös arvot muokkaavat kulttuuria. Ajan henki värjää mieltämme ja peilautuu siihen mitä teemme. Varsinkin populaarikulttuuri on muuttanut nykyihmisten arvokäsityksiä häivyttäessään rajan faktan ja fiktion välillä. Uudet sukupolvet tuovat väistämättä kulttuuriin omat käsityksensä ja arvonsa, tämä kehitys vaikuttaa myös koruihin. Tavallaan on surullista, että nykyisyys muokkaa myös mennyttä; perinteitä hylätään ja niiden sijaan tulee uusia, jotka vuorostaan saavat väistyä jälleen uuden edestä. Alkuperäiset tavat häviävät, mutta ihmisryhmiä löytyy vielä, jotka pitävät yllä perinteitä. Monet heistä, mm. heimokansat elävät eräänlaisessa aikakapselissa, jonne globalisaatio ei vielä ole ylettynyt. Toiset valitsevat pois sulkea kehityksen elämästään.

Olosuhteiden vaikutus näkyy kaikissa kulttuureissa. Ankarat olosuhteet voivat ilmetä koruissa yksinkertaisuutena. Näin esimerkiksi Saharassa, maailman suurimmalla aavikolla nomadeina elävillä tuaregeilla, jotka ovat ympäristönsä kuivien ja karujen olosuhteiden takia joutuneet keskittymään olennaiseen - eloonjäämiseen. Suljetussa yhteisössä tuaregit ovat itsepäisesti vastustaneet sekoittumista toisiin kulttuureihin. Heidän korunsa tunnistaa painavista, pyöreistä muodoista, jotka miltei aina ovat hopeaa. Tuareg-naisilla on taikauskoinen pelko kultaa kohtaan eivätkä he suostu käyttämään sitä. Sen takia hopea on ottanut paikan perinteessä. (Anne Van Cutsem, 2000:13.)

Korsetin korkea takaosa kertoo, että käyttäjä tulee varakaasta perheestä, toisin sanoen heillä on runsaasti karjaa.

Vastaavasti suotuisissa elinympäristöissä koruperinne voi olla hyvin monimuotoista, esimerkkinä borboros-heimokansa (tai wodaabet). Nomadeina he ovat onnistuneet välttämään kolonialismin, imperialismin ja modernismin; kolme ismiä jotka ovat koetelleet Afrikkaa.

He ovat ylpeitä kauneudestaan ja ovat siitä tunnettuja. ”Geerewol”-juhlassa tanssitaan, juhlietaan ja kilpaillaan kauneudessa. Viikon pituiset juhlinnat antavat erityisesti miehille mahdollisuuden hurmata naiset ulkonäöllään ja tämä vaatii miehiltä runsaasti valmistautumisaikaa. Kasvot maalataan keltaisella jauheella, silmien ja hampaiden valkoisuutta korostetaan mustalla hiilellä, otsasta leukaan piirretään viiva, joka saa nenän näyttämään pitemmältä.

Isot korut, letitetyt hiukset, huolellisesti valitut vaatteet ja värikkäät hatut viimeistelevät miehen ja hän on kuin taideteos.

Pohjois-Afrikan länsipuolella olevan Sudanin dinkat (monyjangit) ovat paimentolaisia, jotka elävät läheisesti karjansa kanssa Valkoisen Niilin vesiperäisillä tasangoilla. Dinkamiehet, jotka ovat erityisen pitkiä ja solakoita, pukeutuvat pelkästään koruihin ja tuhkaan. Miehen arvokkain omaisuus karjan jälkeen on monimutkaisesti tehty helmikorsetti, joka on ommeltu tiukaksi ja jota mies käyttää avioitumiseensa asti. Heimon keskuudessa korut viestivät käyttäjän statuksesta ja varakkuudesta.

Kiinnostavaa on myös todeta miten eri heimojen korut ulottuvat omien maiden rajojensa ulkopuolelle. Dinkat ovat käyneet varhaisista ajoista asti vaihtokauppaa Sudanin islamilaisten naapureiden kanssa. He ovat vaihtaneet luu-, kupari- ja helmikorujaan islamilaisiin hopeakoruihin, joita heimon naiset ovat arvostaneet. Kulttuuriantropologian yksi tehtävä on selvittää, mistä korut ovat peräisin tunnistamalla alueelle ja ajalle tyypilliset tyyliin. (Anne van Cutsem, 2000:11.)

Samankaltainen miesten panostaminen kauneuteensa on kulttuurisamme melko vieras ajatus. Olemme tottuneet naisen viehätysovoiman korostamiseen ja länsimaisessa korumuotoilussa nainen on useimmiten markkinoinnin kohderyhmänä. Tähän on olemassa useita syitä, muun muassa naisen historiallinen asema avioliittomarkkinoilla, sekä naiseuteen liittyvä sensuellien ja feminististen piirteiden korostaminen. On kiinnostavaa havaita miten useimmissa heimokulttuureissa mies on yhtäläillä korun käyttäjä kuin nainen. Heillä itse koru ei ole sukupuolisidonnainen; kuitenkin koruihin liittyvä symbolismi saattaa korostaa sukupuolta.

Olosuhteiden vaikutus koruperinteeseen on nähtävissä myös Kiinassa. Maassa elää 56 erilaista etnistä ryhmää, joiden toisistaan poikkeavat tavat riippuvat elinalueesta. Mielenkiintoisen näkökulman avaavat Etelä Kiinan miaot, jotka suosivat painavia hopeakoruja. Tiedetään, että jo aikaisessa Ming dynastiassa (1368 -1644) miaot käyttivät hopeakoruja. Joutuessaan orjuuteen heidän kaulansa ympärille kiidottiin painavat ketjut. Hopeisten ketjujen ja kaularenkaiden käytön uskotaan periytyvän noilta ajoilta. Nykyään korut ovat miaoille vaurauden, kauneuden ja perinteiden symboli. Juhltilaisuuksissa naiset käyttävät kaikkia omistamia hopeakoruja. Kaulakoru voi painaa 5 kiloa, ja tärkeissä juhlatilaisuuksissa korujen kokonaispaino voi olla jopa 15 kiloa. Tällöin kysymys ei välttämättä ole erityisen varakkaasta perheestä, vaan koko elämän aikana kerätyistä koruista.

Hopeakoruilla on oleellinen tehtävä suhteiden luomisessa ja naimiskaupoissa. Vanhemmat antavat ilomielin tyttärensä naittamiseksi 6–9 kiloa painavan hääkorusetin, johon kuluvat molempien vanhempien vuoden tulot. Usein korut sulatetaan ja tehdään uudelleen, ja siksi 70–80 vuotta vanhempia koruja ei juurikaan löydy. (Rene van der Star Collection, 2006:13-33.)

Hopeinen rannekoru.

Hopeiset rannekorut, Tuareg

Kivirannekorut, Tuareg

Kultainen rannekoru, Dinka

Hopeiset korvakorut, Tuareg

lasiset korvakorut, Vietnam

2.2 Karujen tasankojen nomadit

Nomadit eivät asetu vakinaiseen asuinpaikkaan vaan liikkuvat paikasta toiseen. Monet kulttuurit ovat olleet perinteisesti nomadiisia, mutta maatalouden harjoittamisen ja teollisuuden kasvamisen myötä tästä on tullut yhä harvinaisempi elämänmuoto. Nomadeista tunnetuimpia ovat paimentolaiset, jotka seuraavat karjaansa laitumelta toiselle. Nomadeja ovat myös metsästäjä-keräilijät, jotka liikkuvat riistan ja ravintokasvien perässä aina sinne missä niitä on kunakin vuodenaikana saatavana. Pohjois-Aasian nomadien elämäntyyli on ollut suuri vaikutus heidän taiteeseensa, koska tavaroiden siirtäminen paikasta toiseen on johtanut rajoitettuun tavaramäärään. Tämän takia kaikkia tarpeellisia esineitä ja kaikkia kehon osia on koristeltu.

Tiibetiläinen buddhalaisuus on lyhyesti sanottuna sekoitusta varhaista shamanistista perinnettä ja Intiasta peräisin olevaa buddhalaisuutta.

Tiibetiläistä koruperinnettä ohjaa kaksi vastakohtaa; buddhalaisuuden vaatimus irtaantua materiasta ja shamanismiin kuuluva esineiden rituaalinen tärkeys.

Pyhiinvaeltajat elävät hartaassa uskossa – he vaeltavat monta sataa kilometriä nähdäkseen pyhän paikan – kantaen ainoastaan tarpeelliset esineet mukanaan. Heillä on kuitenkin usein kauneimmat, suurimmat ja arvokkaimmat korut yllään. Koristusten tärkeänä tehtävänä pidettiin viestiä muille heimoille mihin heimoon kanta-ja kuului. Suojatakseen itseään pahoilta hengiltä, tai takaamalla menestyvän ja hyväenteisen matkan käytettiin buddhista riipuksenkaltaisia amulettirasioita.

Sekä miehet että naiset koristavat kaikkia ruumiinosia: on pää- ja hiuskoruja, korva-, kaula-, rinta-, sormus-, vyötärö- ja nilkkakoruja.

Munkit koristelevat itsensä kuitenkin pyhiinvaeltajia kevyemmin ja yksinkertaisemmin.

Koruissa värikylläisyys on vastakohta Tiibetin tasankojen karulle elinympäristölle. Eteenkin vastavärien yhdisteleminen korostuu voimakkaasti turkoosin ja purppuran punaisen, oranssin ja sinisen, keltaisen ja mustan, (tumman ja vaalean) yhdistelminä. Yleisimmät materiaalit – hopea, koralli ja turkoosi – ovat olleet kaikkien heimojen käytössä, silti jokainen on luonut omat yksilölliset piirteensä. Turkoosin vihreä väri uskotaan suojelevan myrkyiltä ja korallin punainen väri lievittävän kuumetta sekä tukevan maksan ja verisuonten toimintaa.

(Casey Singer: 1996, 33) Tiibetiläisten ja mongolien uskomuksen mukaan kaikilla kivillä on parantavia voimia. Muita tyypillisiä materiaaleja ovat meripihka, luu, simpukanhelmiäinen, eri granaattija agaattikivilajit sekä jalometallit.

Voi todeta, ettei yhtään pintaa jätetä koristamatta. Varsinkin kulta- ja hopeakoruja peittävät usein symbolit, eli kuvioinnit joilla on syvempi tarkoitus. Tämä ilmaisukeino on peräisin intialaisesta, kiinalaisesta, tiibetiläisestä ja jopa arabialaisesta mytologiasta. (Rene' van der Star, 2006.) (Robert Beer, 1999.)

Käytyäni Tiibetissä elokuussa 2007 jokin siellä teki minuun syvän vaikutuksen. En ollut aiemmin elävin silmin nähnyt samankaltaista uskonnon aiheuttamaa ihmisjoukkovaellusta, enkä myöskään yhtä intensiivistä ja runsasta korujen käyttöä.

3 Länsimainen koru

Keski- ja Pohjois-Euroopan taidekäsityön kannalta merkittävä taidehistoriallinen murros tapahtui 1700-luvun lopulla ja 1800-luvulla. Kuvataide jakautui maalaus- ja kuvanveistotaiteeseen sekä taideteollisuuteen. Ajalle oli tyypillistä erotella korkeamman asteen taide eli vapaa kuvataide soveltavista taiteen muodoista. Pohjoismaissa staffiamaalaus tuli muotiin romantiikan ajalla ja siinä yhteydessä erottautuivat kuvataiteilijat ja koristemaalarit eli käsityöläiset omiksi ammattiryhmikseen. Suomeen rantautui 1800- ja 1900-luvun vaihteessa uusi taideteollisuustyyli, l' art nouveau eli kansallisromantiikka, jossa taiteilijan, käsityöläisen ja arkkitehdin roolit sekoittuivat renessanssienkäsityksessä taiteilijaheroksessa.

1900-luvun teollistuminen ja sen myötä kaupunkien kasvu johtivat kulutustavaratuotannon voimakkaaseen kasvuun ja esinemuotoilun tarve lisääntyi. Tuotantomenetelmien tarjoamasta monistettavuudesta ja teollisen suunnittelun kehitymättömyydestä tuli pian ”eettinen” ongelma.

Esine-esteettistä tyhjiötä nousivat täyttämään ideologiset liikkeet kuten William Morrisin ja John Ruskinin perustama Art and Craft -liike. Morris ja Ruskin korostivat liikkeen olevan idealistinen vastareaktio teollistumisen nousulle. Sen ajatuksena oli tarjota markkinoille kansantaiteeseen pohjautuvaa laadukasta ja kestäväää käsityötä, johon kuului nöyrä materiaalien kunnioitus ja käsin työstämä ihanne. (Petteri Ikonen, 2004:25.)

Bauhaus-liikkeen aikana muotoilu otti askeleen kohti funktionalismia, ja ornamenttiikan karsiminen johti siihen, että taidekorut eivät enää saavuttaneet suurta yleisöä. Postmodernismi tuotti uusia konteksteja, ja käsitteellinen koru on taas tullut suosioon. (Maribel Kööniger, 2008.)

3.1 Globalisoitunut maailma

Kuulin jokin aika sitten kiinnostavan kommentin, jonka ulkomalainen vaihto-opiskelija tokaisi pohjoismaisesta muotoilusta; käsitettä ”pohjoismainen tyyli” ei ole enää olemassa. Hän oli sitä mieltä, että eri puolilta tulleet vaikutteet ovat muuttaneet Alvar Aallon, Eero Aarnion, Hans Wegnerin, Tapio Wirkkalan ym. seuraaman tyyliuunnan kansainväliseksi tyylisekoitukseksi, josta ei vain suomalaiset - vaan muutkin kulttuurit ottavat vapaasti tarvitsemansa. Kansainvälisyyden takia hylätään myös oman kulttuurin tavat ja perinteet, ja vähitellen on vaikea tunnistaa, mikä on esimerkiksi suomalaista tyyliä.

Globalisaatio on käytöltään moniulotteinen termi. Karkeasti määritellen se tarkoittaa yhteiskunnallista muutosta, joka ilmenee lisääntyvinä mannertenvälisinä yhteyksinä. Se on siis maailmanlaajuisia verkottumista. Globalisaation kärjessä länsimainen ”kulttuuri” ohjaa tietä muille kulttuureille. Kun puhun länsimaisesta kulttuurista globalisaation yhteydessä, en tarkoita joitakin erillisiä länsimaisia kulttuureja vaan länsimaisuuden käsitettä kokonaisuudessaan.

Kirjallista taustatyötä tehdessäni olen pannut merkille, miten alkuperäiskansat ja heimot irtaantuvat yhä selvemmin omista perinteistään ja omaksuvat länsimaisuutta kulttuuriinsa – ja sen myötä myös omat koruperinteet ovat jäämässä unohduksiin.

Länsimaissa ammennetaan vaikutteita eri kulttuureista, lainaillaan vapaasti heimo- ja muinaiskulttuureista omaan sisustustyyliin ja muotoiluun. Tämä ei ole uutta, kulttuurihistoriassa se on tavallinen ilmiö.

Kuitenkin tämän myötä saattaa esineistä kadota jotakin oleellista, koska ne on irrotettu alkuperäisestä yhteydestään. Vanhojen kulttuureiden perinteet jäävät usein länsimaisten aatteiden ja ihanteiden jalkoihin.

Teollistumisen ja kaupungistumisen myötä ovat vanhat heimo-, kylä-, suku- ja asuinyhteisöt hajonneet. Tilalle on tullut yksityisyys ja korostunut yksilöllisyys.

Uskon, että tämän takia länsimaiseen kulttuuripiiriin kuuluvilla ihmisillä on niin voimakas tarve korostaa yksilöllisyytään juuri koruilla ja vaatteilla.

Ilman sen korostamista tuntisimme olevamme eksesyksissä ja juuretomia.

3.2 Teollisuuden periaate

”Manufaktuurissa ja käsityössä työläinen käyttää palvelijanaan työkalua, tehtaassa työläinen palvelee konetta” (Karl Marx)

”Tehtaan voittokulku 1800-luvulta lähtien oli nopea. Sen keskeiset periaatteet – työnjako, koneistaminen, hierarkkinen valvonta ja suuri koko – tekivät siitä ylivoimaisen tehokkaan käsityöhön verrattuna. Töiden osittaminen oli aikanaan nerokas keksintö. Sen avulla monimutkainen ja suurta ammattitaitoa vaativa työ voitiin pilkkoa pieniin osiin.

Kun yksinkertaisesti suorittavat työt automatisoivat työntekijä muuttuu työprosessin valvojaksi. Kone tekee varsinaisen työn, ja työntekijä puuttuu peliin vain häiriön sattuessa”. Näin kirjoitti Matti Virtanen 1987 kirjassa Tehtaasta Studioon. Kirjassa hän mainitsee teollisuuden tuhoavan työn sisällön, ja vieroittavan ihmi-

sestä työprosessin henkiset tekijät.

Nykyaikaa on sanottu aatteettomaksi, sen sijaan kuluttaminen on muuttunut aatteiden korvikkeeksi. Aineellisen elintason nousu on merkinnyt sitä, että yhä pienempi osa esineistä on tarkoitettu ihmisen perustarpeiden tyydyttämiseen ja yhä suurempi osa on tehty siirtämään ajatuksia ja merkityksiä. Esimerkiksi vaatteiden arvo on enimmäkseen riippuvainen muodista kuin lämmöstä tai kestävydestä. (Matti Virtanen: 1987, 41) Korun teollistuminen lisääntyi kun taiteilija sai provision jokaisesta myydystä korusta. Se mahdollisti sen että korumuotoilija/taiteilija/käsityöläinen sai varmemman tulon.

Miten teollisuus on vaikuttanut koruun?

Korusta tulee ”joka miehen univormu” kun se monistetaan. Monistaminen aiheuttaa sen, että samanlainen koru voi olla tuhansien ihmisten käytössä. Siinä yksilöllisyys on kaukana. Teollisuus on myös vaikuttanut voimakkaasti korun ulkonäköön; muodot ovat yksinkertaistuneet ja materiaali-vaihtoehdot vähentyneet. Vielä tänään kivenistutukset ovat koneille liian vaikea tehtävä ja esteettiset virheet joudutaan korjaamaan käsin. Mutta varmasti jo lähitulevaisuudessa ihmisen ei tarvitse lainkaan puuttua työvaiheisiin.

Käsityöllä on aina pyritty täsmällisyyteen, mutta huikea ajatus on, että koneen avulla on saavutettavissa miltei jumalallinen ”täydellisyys” mikä poistaa ihmisen tekemisen prosessista – koska epätäsmällisyys on kuitenkin inhimillinen tekijä.

3.3 Ihmiseltä ihmiselle

Pohtiessani niin länsimaisuutta kuin alkuperäiskansojen kulttuureja en voi olla miettimättä, miten kauaksi luonnosta me länsimaiset ihmiset olemme etäänntyneet. Teollisuudessa päästään korkeisiin tuotantomääriin ja vähempään ihmistyöhön. Tuotesuunnittelulla pystytään nopeuttamaan prosesseja, jotka käsityönä vievät aikaa. Kuitenkin tässä piilee jokin perustavaa laatua oleva ongelma, jota kuvailisin seuraavasti: Jos ihminen arvostaa käsin tehtyä korua tai esimerkiksi huonekalua, hän tiedostaa siinä ihmisen kädenjäljen, ”sielun”. Jos kone tekee kaiken työn ihmisen puolesta – voiko väittää, että korusta on tullut sieluton?

Tietysti voi ajatella, että me länsimaiset, joista monet ovat luopuneet uskosta ja hylänneet perinteet, emme kaipaa esineeseen jotakin mystistä ”sielua”.

Kun koru kuitenkin on suoraan ihmisen kehoon liittyvä esine - toisin kuin teekuppi tai tuoli – sen pitäisi mielestäni kulkea ihmiseltä ihmiselle.

4 Taide korujen ilmaisukeinona

4 Taide korujen ilmaisukeinona

Kaiken taiteen lähtökohtana on ihmisen tarve ilmaista ”toiseuttaan” luomalla. Taiteilijalta vaaditaan herkkyyttä kokea ja luovuutta ilmaisuun.

Nykymuotoista korutaidetta voidaan pitää länsimaisena ilmiönä. Käsitkseni mukaan sillä pyritään tarjoamaan vaihtoehto teollisesti tuotetulle korulle, sekä luomaan korulle uusia merkityksiä. Korutaidede eroaa tavallisesta käsityöstä siten että käsityö pyrkii tuottamaan asiakkaalle miellyttäviä käytännöllisiä esineitä, kun taas korutaidete ei pyri miellyttämään, vaan keskittyy taiteen ilmentämiin attribuu-teihin.

Julian Stallabrass kirjoittaa kirjassaan *Contemporary Art, A very short introduction* mitä taiteen vapaus merkitsee: ”Taiteen vapaus on enemmän kuin vain ihanne. Vaikka taiteilijan menestymisen mahdollisuus ei ole ennakoitavissa, taiteilijan ammatti on suosittu. Se tarjoaa työn, joka on vapaa rajoitteista, joka sallii taiteilijan - kuten elokuvasanokarin – elää ja työskennellä omien periaatteidensa mukaisesti. Taiteen katsoja saa tilaisuuden olla mukana ideoiden ja muotojen pelikentällä, jossa syntyy uusia ajatuksia ja sensaatiomaisia kokemuksia. Katsoja kokee olevansa osa maailmaa, johon hänellä ei ole muuten pääsyä, ja varakas ostaa itselleen mahdollisuuden astua tälle vapauden vyöhykkeelle. Taide takaa sen, että yleisö voi ainakin hetken hengittää sitä vapauden ilmaa mitä taidemaailma säteilee.” (Julian Stallabrass, 2004:3.)

Termiin käsitteellinen koru sisältyy ajatus autonomisesta, ehdottomasta vapaudesta: vapaus perinteistä, vapaus normeista, vapaus kulttuurista, vapaus rajoitteista. Ajatus salpaa hengen. Tämä merkitsee sitä ettei seinän tarvitse tulla vastaan mikäli vain omat taidot tai tahto ovat riittävät. Se on vapautta aidossa kontekstissa.

On sanottu, että käsitetaide on ikään kuin älyllistä terrorismia, joka pyrkii häiriköimään jumiutuneita konventioita herättämällä ajatuksia. Tämä on minusta kiinnostava osa-alue koru kentällä, joka perustuu materiaalien ja käsitteiden leikkimiseen. Käsitteellinen koru viedään ääriajoille; sillä kyseenalaistetaan käytännöllisyyttä, halutaan herättää voimakkaita tunteiden vastakohtia kuten naurua, vastenmielisyyttä, myötätuntoa. Postmodernin taiteen tarkoitus ei ole jonkin tietyn asian löytäminen tai ymmärtäminen, vaan olennaisinta on asioiden kokeminen.

Eija Mustonen, rintakoru 2006
Nahka, hopea, hartsit
Kuva/Photo: Jaan Seitsar

Karl Fritsch, 2005
18 karaatin kultaa, smaragdit.

4.1 Keho kehyksenä

”Korutaiteilijat luovat ihmisen kehoon suhteutettuja esineitä. Korutaide pohtii kehoa ja ihmisyyttä. Koru on itsenäinen taideteos jolla on intiimi suhde paitsi ihmisen kehoon myös ihmisen mieleen. Toisin sanoen suhde ei ole pelkästään fyysistä, vaan myös henkistä laatua.”

(painamaton lähde)

Korun koko on aina suhteessa ihmiseen, jopa silloin kun sen läsnäolo lähes kätkee kantajansa. Korun pieni koko alleviivaa teoksessa käytettyjä metodeja, tekijän ajatuksia tai teoksesta henkivää tunnetta. Muissa taidelajeissa, joissa tilaa on käytössä enemmän, sanoma ei välity yhtä voimakkaasti kuin koruissa. Tämä tarkoittaa usein myös sitä, että koruja on helpompi kritisoida ja katsojan arvioida, miellyttääkö koru häntä. Siten koruja arvostellaan joko hyväksi tai huonoksi taiteeksi nopeammin kuin esimerkiksi maalausta, jonka sanomaa jäädytään pohtimaan, jos se ei heti avaudu katsojalle.

Maribel Königer kirjassa *The Fat Booty of Madness* käyttää sanaa aura. ”Hyvässä korussa on jotakin samaa mitä yleisesti taiteessa on, joka on tunnistettavissa ja jota ei ole hukattu toistettavuuteen; Aura. Auraa ei voi kuvailla materiaalin semantiikalla, väreillä tai muodoilla eikä myöskään konseptin läsnäololla tai sen poissaololla. Luulen, että korun aura säilyy entisellään silloin kun korua käytetään jatkuvasti keholla, joka liittyy korun yksilöön, ja yksilöiden monivivahteisuuden ansiosta aura ei ole mielivaltaisesti toistettavissa.”

Koru erottaa käyttäjänsä toisista lisäämällä jotakin häneen, mikä on voimassa vain suhteessa tähän asianomaiseen henkilöön. Mielestäni koru on oikeassa funktiossaan, kun se on löytänyt tiensä ihmisen keholle. Kun korua ei enää käytetä, sen tehtävä on muuttunut joksikin muuksi. Korutaiteilija voi tehdä esineen, joka on nerokas tai häikäisevän kaunis, mutta jos sitä ei voi käyttää, voiko hän kutsua sitä koruksi?

käsitteellinen koru toimii taidekonseptina, jossa ihmisen kontakti antaa objekteille funktion näytetilassa.

4.2 Kauneudesta

Kansojen kauneusihanteet ja koruperinne kulkevat rinnakkain. Korun yhtenä tehtävänä on lisätä ihmisen viehätysvoimaa. Himba- niminen heimokansa, joka elää Namibian ja Angolan erottavan rajan molemmilla puolilla, on 1800-luvulta asti vaeltanut edestakaisin rajan yli sotien, kuivuuden ja sortojen takia. Ylpeät himbanaiset kuluttavat monta tuntia päivässä kauneuden hoitoon. He rasvaavat koko kehonsa ja hiuksensa erityisellä rasvalla, joka on tehty härskiintyneestä voista ja okrasta ja hajustettu omuzumbapensaalla pihkalla. Rasva antaa heidän iholleen intensiivisen punaisen sävyn, joka kuvastaa heidän kauneusihannettaan. Avioliitossa olevat naiset käyttävät pientä nahkapalaa letitetyillä hiuksillaan. Korujen yleisimpinä materiaaleina käytetään kuparia, sarvisimpukoita, strutsimunan kuoria tai kudottua kaislaa. (Brian McMorro, saharanvibes.com.)

Burman ja Taimaan rajalla elävät Kayan heimon Padaung -tytöt venyttävät nelivuotiaasta asti kaulansa messinkirenkailla. Vuosi vuodelta lisätään uusi rengas, kunnes iän myötä renkaiden paino on painanut hartioita ja kaulaluita alaspäin; tämä antaa illuusion kaulan pidentymisestä yli puolet normaalista pituudestaan. Todellinen syy tapaan on epävarma, mutta antropologit uskovat, että kauneusihanteiden lisäksi syyt ovat olleet muun muassa naisten suojeleminen tiikerin puremilta ja muiden heimojen orjiksi joutumiselta epäattraktiivisen ulkonäön vuoksi.

Myös Etelä Afrikan ndebele-heimot ovat perinteisesti käyttäneet kaularenkaita, joilla viestitään naisen olevan aviossa. Tämäkin perinne on kuitenkin jo häviämässä.

Toisen teorian mukaan pitkäkaulaiset naiset muistuttavat lohikäärmettä, joka on tärkeä hahmo Kayan- kansantarinoissa. Padaungit ovat tietoisia näistä teorioista mutta sanovat perinteen olevan tärkeä osa heidän kulttuuri-identiteettiään. (Rene van der Star Collection, 2006:35.)

Korun kauneutta on mitattu teknisen taitavuuden ja esteettisen muodon yhteen sulautumisella. Kun nämä otetaan pois, mitä jää jäljelle? Monesti käsitteellisestä korusta löytyy niin sanottua ”työpajaluonnetta”, joka antaa korulle viimeistelemättömän ulkonäön. Teknisen taiturin näkökannalta käsitteellinen koru on usein katastrofi, jossa materiaalit ovat menneet hänen mielestään hukkaan. Hän ei näe kauneutta pinnassa, joka on sattuman kolhiintuma, liian ja naarmujen peittämä. Mutta käsitteellinen koru tahtoo ulottua pinnan alle ja tuoda esille materiaalin muita ominaisuuksia; se haakee kauneutta epätäydellisyydestä, yrittää personoida koru, riisua korulta niin sen hierarkkinen kuin yhteiskunnallinen status, jotka perinteisesti ovat olleet korussa läsnä.

Kauneutta on käytetty monenlaisen asian ajamiseen, muun muassa 1930-luvulla sotapropagandan ja kuten nykyäänkin mainonnan välineenä. Sodanjälkeisten sukupolven taiteilijat pitivät taidetta niin yhteiskunnallisen kuin kulttuurisen kritiikin välineenä, mikä johti siihen, että kauneus hylättiin asiaankuulumattomana ja turhana. Sen sijan taiteen kokeminen oli oleellista. Tämä ajattelutapa synnytti poptaiteen. Andy Warhol ei varsinaisesti hylännyt kauneutta,

mutta hänen väitetään sanoneen, että ”kaikki on kaunista” (”everything is pretty”), jonka lauseen sisältämä relativismi tyhjensi kauneuskäsitteestä esteettisen merkityksen.

Premodernismi syntyi Saksassa 1919, kun Bauhaus-koulukunta perustettiin. Siinä yhteydessä, kuten muotoilun myös korun piti olla askeettinen, ja niin ornamenttiikkaa pidettiin asiattomana. Natsit, jotka nostivat esiin antiikin ja klassismin ihanteita, sulki koulun 1933, koska liikkeen katsottiin myötäilevän kommunistista ajatusmaailmaa. (Jorunn Veiteberg, 2005:54.)

BAUHAUS

Nelli Tanner, ommeltava koru 2007
sinkki, hopea, alumiini.

5 Levoton länsimainen mieli

5 Levoton länsimainen mieli

Henkisyys voidaan nähdä aineellisuuden vastakohtana. Henkisyys on ihmisen sielullista, kulttuurista olemuspuolta, eli hänen tapansa toimia. Jo Sokrates sanoi, että elämän tärkein asia on pitää huolta sielunsa hyvinvoinnista. Ihmisen on sanottu liittyvän todellisuuteen luomisella ja rakkaudella tai omistamalla ja hallitsemalla. Taiteilijalta vaaditaan herkkyyttä kokemiseen ja luovuutta ilmaisuun.

Luulen, että kaiken kiireen keskellä kaipaamme kauneutta ja mielenrauhaa. Siitä on osoituksena ihmisten hakeutuminen erilaisiin hiljentymisen reititietoihin tai itämaisen mystiikan piiriin. Koruni voisivat olla muistuttajia arjen kiireessä kadottamastamme mielenrauhasta ja toimivan apuvälineinä sen saavuttamiseen.

Jos korut herättävät katsojassa kauniita, miellyttäviä tunteita, olen kenties onnistunut niiden tekemisessä.

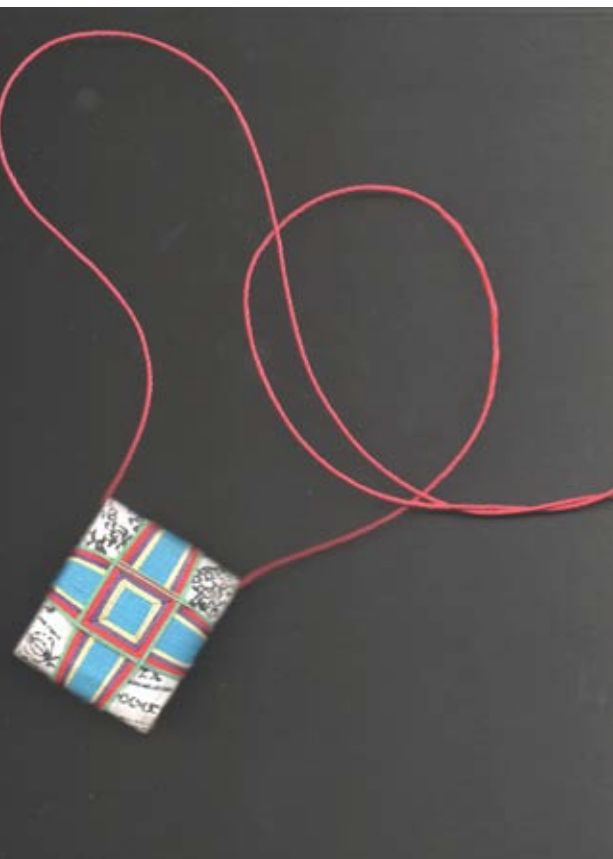
Jo aikaisemmin olen todennut, että esineestä kenties katoaa jotakin oleellista, kun se irrotetaan alkuperäisestä kontekstistaan. Tästä huolimatta halusin ottaa koruihini aineksia etnisestä kulttuurista, joka on vaikuttanut minuun voimakkaimmin. Näin pyrin lisäämään koruperinteeseen henkisyttä ja värikkyttä. Yritän välittää tämän pienin, hienovaraisin viittauksin, toisin sanoen siirtää etnisen kulttuurin välittämiä tunteita uuteen yhteyteen. Kyse ei ole uskonnollisesta henkisydestä vaan pikemminkin tunnelmasta, joka mielestäni antaa korulle syvemmän arvon kuin mitä teollinen korutuotanto tarjoaa.

Kun luodaan esineitä, materiaalin ja muodon lisäksi niissä heijastuvat väistämättä myös esikuvat ja tunteet. Me ihmiset olemme niin yhteisön jäseniä kuin yksilöitä ja jokaisen tarina sisältää vähintäänkin kertojansa käsityksen hyvästä ja kauniista, sekä pahasta ja pelottavasta.

Esineestä, joka on puhtaasti kaunis niin ajatuksellisesti kuin kuvallisesti, on aistittavissa jotakin erilaista voimaa. Kutsun tätä tunnetta henkiseksi. Toisaalta en kiistä sitä, etteikö mikä tahansa käsityö, joka on tehty ilolla ja rakkaudella, välittäisi mielenrauhaa.

Vanhan kiinalaisen sanonnan mukaan ihmisen täytyy saavuttaa korkeampi tietoisuus luodakseen jotakin kaunista. Voisiko koru auttaa sen kantajaa tai sitä katsovaa näkemään jotain omasta sisäisestä kauneudestaan, jos koruun on onnistuttu liittämään jotain siitä hengestä, joka on innoittanut tekemään sen?

Jung on sanonut, että ihmisellä on sielu silloin kun hän tulee siitä tietoiseksi. Haluan ajatella, että koruun herää henki silloin, kun tekijä sen tietoisesti kätensä ja sydämensä kautta siihen puhalttaa.

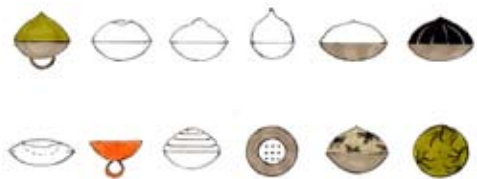
6 Langat yhdistyvät

Proessin aikana lähdin huomaamattani kahteen eri suuntaan: niin luonnon kuin ihmisen muokkaamiin materiaaleihin. Jälkimmäinen oli alussa selkeämmin mielessä.

Jo varhaisessa vaiheessa mietin silkkilangan yhdistämistä opinnäytetyö koruihin, lähinnä silkkilangan voimakkaiden värien ja niiden hohdon takia. Muistiini palautui tapaus jossa olin nähnyt lankojen käytön erikoisessa yhteydessä; Käydessäni Tiibetissä, Lhasan kadulla vastaan käveli nuori munkki, joka antoi lahjoittamamme rahan vastalahjaksi pienen paperikääröriipuksen, rukouksen jonka ympärille oli kääritty kauniisti silkkilankaa ja sidottu tiukaksi paketiksi. Pakettia ei ollut tarkoitus aukaista ja lukea, vaan kuljettaa mukanaan kaulan ympärillä. Tämä oli minusta hyvin kaunis ja viehättävä tapa. Pohdin silkkilangan sisältöä, sen itämaista luonnetta, ajatusta kääriä jotain arvokasta suojelemaan huntuun. Paketoida, peittää jotain salaista tai rumaa.

Olin harkinnut pitkään minuun vaikuttaneiden kulttuurien sulauttamista jollakin tavalla töihini, mutta silkkilanka johti minut Tiibetin suuntaan. Halusin soveluttaa koruihini jotain sen kauneustajuni puhuttelevasta rikkaasta värimaailmasta. Päätin että Tiibet saisi toimia korujeni innoittajana.

Aloitin punomalla kahdesta lankaväristä ruudukon, vähän samalla tavalla kuin kudotaan mattoa; pingottamalla langat pahvinpalaan. Kokeilin oranssin ja pinkin yhdistelmää, mutta totesin sen liian silmäänpistäväksi ja siirryin hieman rauhallisempaan vihreään.

Aikaisia sormusluonnoksia

6.1 Amuletti kokeilualustana

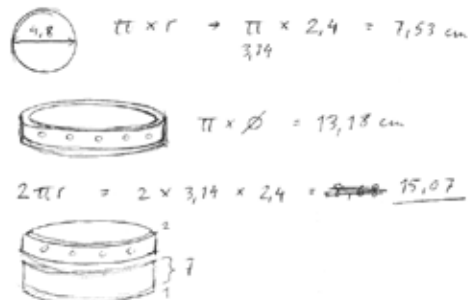
Luonnostelin hyvin valmiilla ja selkeällä visiolla Tiibetistä vaikutteita saaneita muotoja. Kauan ajatuksena oli tehdä sarja joka koostuisi pelkästään sormuksista. Sormus- ajatuksesta siirryin amuletti-tyyppiseen riipusratkaisuun, jonka sisällä tai sen keskellä loistaisi punottu silkkilanka voimakkailla väreillään.

Ihmisen muokkaamassa jalometallissa näin ympyrämuodon toistuvan kaikissa koruissa. Ympyrään en ikinä näytä kyllästyvän, koska sitä voi muunnella niin monella tavalla.

Aloitin tekemällä amuletin, johon halusin ”istuttaa” tekemäni punottu silkin. Silkkilangalle piti keksiä jonkinlainen kehys joka pitäisi sen paikoillaan.

Piirsin tästä muutaman variaation, ja päädyin ratkaisuun jossa koru koostuisi kolmesta kappaleesta: 1. kehys johon silkkilanka uppoisi, 2. koristeellinen välikappale joka pitäisi silkin paikoillaan, 3. ja ”kansi” -reuna joka painaisi kappaleet yhteen. Tarkoitus oli sitten juottaa välikappale reunaan jolloin valmiissa korussa osia olisi kaksi. Välikappaleeseen ja sisäreunaan kokeilin kuparia joka oksidoituna toisi koruun väri vaihtelua ja alentaisi hieman materiaalikustannuksia.

Kuparin vihreä oksidi on minusta erittäin kaunis ja jalo väri, ja halusin tehdä yhden amuletin kokonaan kuparista jossa punainen silkkilanka yhdistyisi kuparin vihreään.

6.2 Hiljainen kivi

Sitten löysin kauniita mustia kiviä. Kivissä on jotakin alkukantaista ja vanhaa. Kun tietää kiven sileyden syntyvän satojen, jopa tuhansienkin vuosien luonnon koettelemuksien kautta, niitä täytyy kunnioittaa ja ihailla. Kivi on hiljainen luonnonkappale, jossa kiteytyy aika, ympäristön vaikutukset ja taianomainen tunnelma.

Jos sanoisin löytäneeni kivet kauniilta merenrannalta, valehtelin. Olin ostanut kotiin joskus aiemmin ”sisustus” kivet Kodin Anttilan kukka ja -ruukku osastolta. Kun pitelin niitä kämmenessä niiden kylmyys ja sileys antoi rauhallisen tunnelman.

Ajatuksiin kasvoi visio miten kivistä voisi olla hyötyä. Koska en ollut löytänyt kiviä luonnosta ajatus tuntui ensin ironiselta, ja kysyin itseltäni katoaako töistä uskottavuus. Vaikka koin kivien löytöpaikan ironisena tosiasiana, siinä sopivasti kiteytyi kulttuurimme järjettömyys: miten palan luontoakin voi ostaa ja myydä, ja miten me ”kaupunkilaiset” osallistumme siihen leikkiin.

Buddhalaisuudessa maailmaa nähdään kokonaisuutena, jossa kaikki olennot ja luonto liittyvät toisiinsa. Suhde kaikkeuteen on eettinen, jonka mukaan kaikkea täytyy kunnioittaa. Myös kivillä on oma ”elämä” ja parantava voima. Tiibetin tasangoilla kivet ja vuoret ovat keskeinen, ihmisiä ympäröivä elementti.

Kun uskalsin jättää aiheen hetkeksi, kivet alkoivat itsestään löytää loogisen paikkansa korusarjassa. Ilokseni kiviteema toimi yllättävän hyvin. Sain siitä myös positiivista palautetta, mikä rohkaisi jatkaamaan.

Huomasin etäänntyneeni varsin kauas alkuperäisistä ideoista, ja olin valinnut täsmälleen vastakohtaiset ratkaisut kuin alussa suunnittelin: Ympyrämuotojen sijaan valitsin luonnon epämääräiset

muodot, voimakkaiden värien sijaan hillityn mustan ja hopean. Silkkilangasta en tahtonut luopua, ja palasin takaisin tiibetiläiseen tapaan kääriä esine lankaan.

Aloin nähdä vision selkeämmin ja ryhdyin heti toimeen.

Poimin kivikasasta sileimmät ja kauneimmat kivet jotka saivat kunnian päästä jatkotyöstöön.

Hopea on kestävä, kaunis ja myös edullinen materiaali. Päädyin käyttämään sitä koruihini, koska se tuntui luontevalta. Kokeilin myös sormuksen tekemistä neliövalssatusta kullasta, jonka lämmin väri olisi sopinut mustiin kiviin, mutta korkean hinnan takia hylkäsin ajatuksen.

Mielessäni kävi ratkaista kivien kiinnitys jollakin muulla tavalla kuin istutuksella, esimerkiksi poraamalla niihin reiät ja niittaamalla ne metalliosiin, mutta se tuntui turhan hankalalta ja riskialtuilta. Poraaminen olisi pahimmassa tapauksessa halkaissut kivet.

Aloitin tekemällä rintakorulle istutussarjan. Näin heti pitäväni muotokielestä ja siitä, miten hopean ohut reuna kehysti kiveä. Päätin tehdä kaikille neljälle kivelle istutus-sarjat.

Nopeasti päätin myös korusetin koostuvan kolmesta osasta, joihin valitsemani kivet sopivat parhaiten - kaulakorusta, sormuksesta ja rintakorusta.

Luonnonkivissä on enemmän työtä kuin uskoisi. Kivien istuttamiseksi hopeaan niiden pohjat piti hiota tasaisiksi. Koulun kivihiontakoneella työ eteni nopeasti. Hiottuani kivet iso harmaa kivi näytti istuvan huonosti jo tekemääni sarjaan. Olin kiven ja kehyksen

väliin varannut tilaa silkkilangalle, mutta prosessin aikana syntyi ajatus, ettei harmaan kiven ympärille tulisikaan lankaa. Ymmärsin, että työn olisi pitänyt aloittaa kivien hiomisella.

Timanttiviilalla viilasin urat silkkilangalle, jotta kivet istuisi tasaisesti sarjaan.

Sormukseen jouduin etsimään sopivaa kiveä, ja lopulta löysin tarpeeksi matalan kiven, joka ei tehnyt sormuksesta liian massiivista. Neliölanka sopi mielestäni sormukseen, se oli hyvä vastapaino kiven pehmeille muodoille.

Kivien hionta

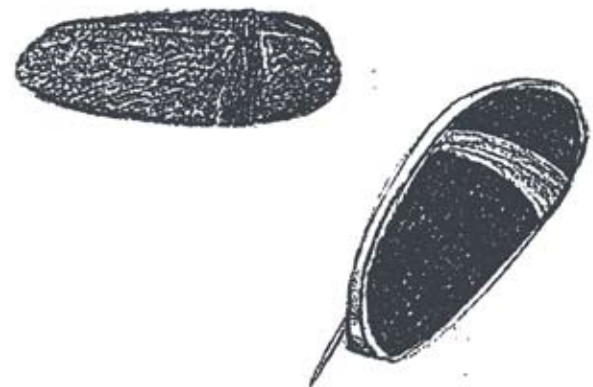

Kaulakorun suunnittelu oli hauskinda ja myös haastavinta. Nopeasti selvisi kivien sopivat paikat korun kokonaisilmeen kannalta. Kivet piti asetella niin, että painopiste lepäisi isommassa kivessä, ja muu rakentuisi sen oikealle puolelle. Asettamalla kaulakoruun kaksi eikä esimerkiksi kolme tai neljä kiveä yritin etsiä kaulakoruun tasapainoa epäsymmetrian kautta. Yhdistin koruun aiemmin hankkimaani oranssit agaattihelmet, koska kahden kiven väliin sopi mielestäni jokin värikäs elementti. Haastavinta kaulakorun suunnittelussa oli toimivien kiinnitysten kehittäminen. Juottamalla ohuet (0,60 mm) lenkit molempiin sarjoihin ratkaisi agaattihelmien kiinnityksen. Lenkit halusin piilottaa putken sisään, jotta epäsiistit solmut eivät häiritsisi ulkonäköä. Koska halusin kaulakorun myötäilevän kauniisti kaulaa, uskoin 1,5 mm:n hopealangan pitävän muodon kasassa.

Kivien istutus vaati kärsivällistä otetta ja syvää hengitystä. Vaikka olin suhteellisen varma asiasta, en halunnut näin myöhässä vaiheessa pilata juuri valmiiksi saatuja hopeaosia. Istutus aiheutti muutaman ikävän naarmun mutta sain ne suurimmaksi osaksi hiottua pois.

Tehdessäni koruja pidin jokaista työvaihetta ”pyhänä”. Välttääkseni esteettisiä virheitä kävin työvaiheet läpi ajatuksissani ennen kuin ryhdyin toimeen.

Myös lankojen värien valitseminen oli vaikeaa, sillä niiden vaihtumisella koko tunnelma muuttui. Vaikka kevät toi halun revitellä, pysyin kuitenkin lämpimissä punaruskeassa ja keltaisessa - Tiibetistä voimakkaimmat värimuistini olivat juuri kyseiset punertavat sävyt.

6.3 Visuaalinen tasapaino

Vaikka tiibetiläiset korut ovat olleet innoittajina, en kuitenkaan halunnut omiin töihini ornamentaalisia elementtejä. Tästä syystä olen tiedostaen hakenut mietiskelevämpää ja ”hiljaisempaa” muotokieltä. Olen myös yrittänyt vältellä esimerkiksi kuvien tai symbolien suoranaista lainaamista ja pikemmin lähestynyt kulttuuria oman tulkintani ja tunteitteni kautta.

Katsojalle, joka ei tunne korun taustaa, koru on ensisijaisesti visuaalinen kokemus, joten painotan suunnittelussa visuaalista kauneutta, siksi sävy-yhdistelmän tärkeys ja materiaalin tuntu on ehdoton. Valituissa materiaaleissa mietin niiden vastakkaisuuksia. Kivi ilmaisee tyyneyttä, kylmyyttä ja kovuutta ja silkilanka eloisuutta, lämpöä ja pehmeyttä. Koin niiden tunnelmien täydentävän toisiaan. Halusin korujen ilmaisevan sekä tyyneyttä että eloisuutta, joten tärkeää oli sommitella käyttämäni kivet siten että muutkin materiaalit pääsisivät oikeuksiinsa.

6.4 Keneen koruni vetoaa?

Olen joutunut pohtimaan sitä millä tavalla koruni ovat sidoksissa omaan kulttuuriini. En ole tehnyt koruja tietty käyttäjäkunta mielessä. Nainen on väistämättä läsnä, mutta hän ei ole lähtökohtana. Epäilen, ettei tiibetiläinen pukisi korujani ylleen, koska hänelle niiden sisältö olisi irrallinen.

Yksinkertaisesti; koruni ovat länsimaiselle ihmiselle, jota muotokieli puhuttelee.

Tämä on ollut henkilökohtainen taideprojekti, toisin sanoen markkinoinnilla ja kohderyhmällä ole ollut merkitystä. Kuitenkin toivoin korujeni puhuttelevan ihmisiä visuaalisin keinoin tai sisällöllään. Korujen suunnittelussa en ole halunnut tehdä liian kokeellista korua, vaan olen ottanut huomioon käytännölliset puolet koska toivon niiden tulevan käyttöön. Käytettävyyden sekä ajatusmaailmansa takia sijoittaisin korut käsityön ja korutaiteen välimaastoon. Myyntipaikan valitseminen on sikäli tärkeä että sen henkiset ihmiset löytävät korut. Mahdollisina myyntipaikkoina voisivat olla pienemmät korupajat ja -kaupat kuten Momént, Galleria Koru, Galleria Norsu Helsingissä, sekä esimerkiksi Tukholman vanhan kaupungin korukaupat.

7 Kuvaukset

Korujen valokuvaamisessa tein yhteistyötä ystäväni Anna Salmisalon kanssa. Mielikuvanani oli saavuttaa kuvissa ”nomadimainen”, matkailijahenkinen tunnelma. Halusin mallin seisovan tuulisella rannalla tai kalliolla, kietoutuneen huiveihin joissa toistuisivat maanläheiset sävyt. Näin mielessäni, miten tuuli liehuttaisi huiveja ja naisen hiuksia. Annalla on mukava tunnelma omissa kuvissaan, joten uskoin näkemyksemme olevan samoilla linjoilla.

Kuvauskohteena valitsin lauttasaaren länsipuoleiset kalliot. Mallina toimi ystäväni Nora Mala. Päivä sattui olemaan hyvin tuulinen, joten auringosta huolimatta Nora oli lähellä jäätyä.

Valmistautumiseen ja kuvauspaikan löytämiseen hukkui jo sen verran aikaa, että Noran kiireisen aikataulun vuoksi asetelmasta ei tullut täsmälleen mielikuvani mukaisia. Silti moni kuvista onnistui, tunnelma niissä on haluamani ja kuvauspaikan valo kaunis. Loput kuvista otettiin seuraavana päivänä koulun studiossa.

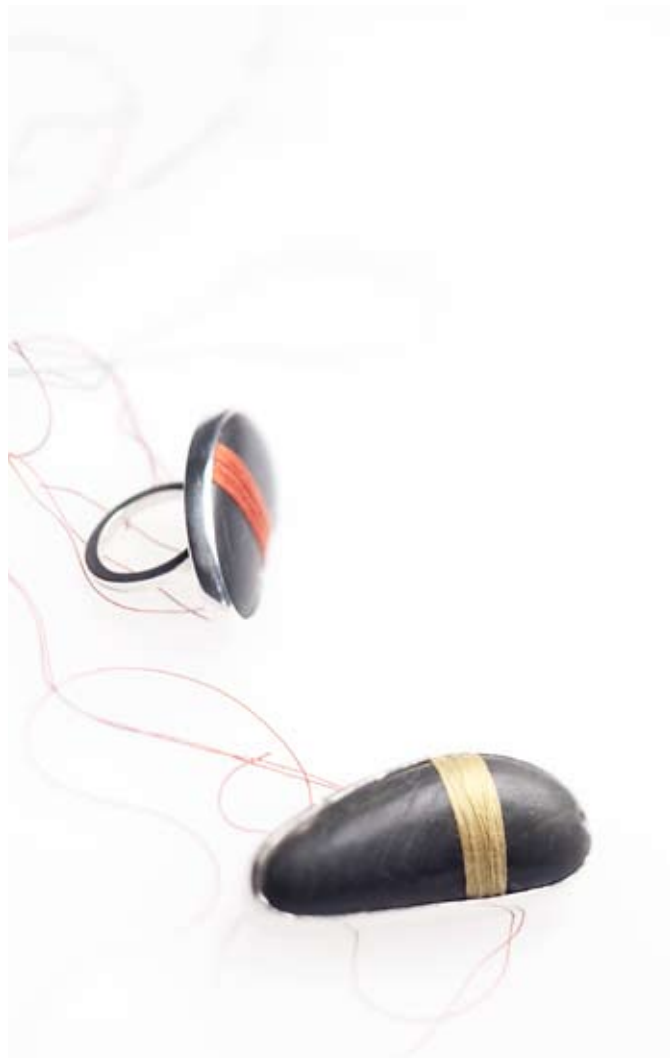
8 Valmiit työt

Rintakoru keltaisella langalla.
Kaulakoru kahdella kivellä ja agaattihelmillä.
Sormus punaruskeella langalla.

9 Oma arviointi

“If you don’t make mistakes, you’re not working on hard enough problems. And that’s a big mistake.”

(F. Wikzek)

Tämä sitaatti muistutti minua, että opinnäytetyössä on sallittua tehdä virheitä, oppia ymmärtämään käsitteitä ja ratkomaan ongelmia. Minulle korujen suunnittelu on luontevaa, mutta haasteellista on saada käytännölliset ratkaisut ja mekanismit toimimaan. Oivallukset, epäröinti, tekniset virheet, korjaukset, ne ovat kaikki osa oppimisen prosessia näkyvinä tai näkymättöminä. Ajalliselta näkökannalta korujen valmistus on vienyt kauan aikaa, mutta nyt kun tiedostan tekniikat, voin jatkossa nopeuttaa valmistusta.

Olen pyrkinyt luomaan visuaalisen tasapainon, kivien, hopean, langan ja helmien välillä jotta kaikki materiaalit pääsisivät oikeuksiin. Prosessi on ollut pitkä, ja kirjallinen osuus on paikoittain ollut kuin suon läpi rämpimistä, sekä kielellisesti että ajatuksellisesti. Mutta mielestäni voin pitää lopputulosta hyvänä; koruni ovat näköisiäni, olen saavuttanut pyrkimyksenä olleen visuaalisen tasapainon sekä korujen ja kirjallisen työn välinen vuoropuhelu toimii.

Opinnäytetyöstäni olen saanut innostavia elementtejä tulevia projekteja varten, joissa haluaisin jatkaa kivien ja lankojen yhdistämistä. Kolmen korun sarja on tuntunut sopivalta, mutta olen palanut halusta kokeilla enemmän muunnelmia langan käytössä. Ihmisten kannustavat palautteet sekä muutama jo saamani tilaus ovat antaneet minulle voimia ja muistuttaneet että perimmältään korujeni tarkoitus on ilahduttaa tilaajaa sekä välittää hellyyttä korun saajaan.

10 Lähteet

Painetut lähteet

Matti Virtanen, 1987, Tehtaasta studioon, Hakapaino Oy, Helsinki.
Rene' van der Star, 2006, The Art of Silver Jewellery - from the minorities of China, the golden triangle, mongolia and Tibet, Skira Editore, Milano.
Florian Hufnagi, 2008, The Fat Booty of Madness, Arnoldsche Art Publishers, Munchen.
Petteri Ikonen, 2004, Arjen trilogia – korutaide taiteen tekemisen ja kokemisen välineenä, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun graafiset palvelut.
Jorunn Veiteberg, 2005, Craft in Transition, Pax forlag, Oslo.
Anne van Cutsem, 2003, A World of Bracelets, Skira Editore, Milano.
Anne van Cutsem, 2001, A World of Rings, Skira Editore, Milano.
Julian Stallabrass, 2004 Contemporary art, a very short introduction, University press Oxford, New York.

Painamattomat lähteet

lainaus 4.1 kappaleen alussa, saanut ystävältä.

Sähköiset lähteet

african-tribes.com

Muut lähteet

Keskusteluja Osku Boxbergin, Ritva Forslundin sekä Aatma kirjakaupan Seppo Aallon kanssa.

Kuvalähteet

Kansi: Valokuvat Anna Salmisalo, malli Nora Mala
s. 3-7: Anna Kantanen, Kiina 2004
s. 8: Martin Hurlmann 1935, thinkythinky.org
s. 9: Karl Fritsch, klimt02.net
s. 11: Tuaregnainen, African-tribes.com
s. 12: icommons.org
s. 13: Anna Kantanen, Mingsha Shan, Kiina 2004
s. 14: Bororomies, Bororomiehet, Dinkat, african-tribes.com
s. 15: Miao rannekoru, A world of bracelets, s. 243
s. 16: Tuareg rannekorut, A world of bracelets, korvakorut s. 41, Vietnamlaiset korvakorut, A world of earrings s. 210
s. 17: Kuvakäsittely
s. 18-21: Anna Kantanen, Kiina 04, Tiibet 07
s. 21: vanhat valokuvat, tibetanpost.com,
s. 24: tekniikkatalous.fi
s. 25: Kuvakäsittely nettikuva.
s.26: Koru 2007, Anna Kantanen
s. 27: Karl Fritsch sormus, klimt02.org, Eija Mustonen rintakoru, korutaidyhdistys.fi
s. 28: blog.whatdesigners.com
s. 29: Himba, commons.wikipedia.org, Kayannainen, flickr.com/photos
s. 31: vinjetti danwymbooks.com, Nelli Tanner, Korutaidyhdistys.fi
s. 32-41 Omat kuvat, Anna Kantanen, Tukholma 08.

Valmiit työt, kuvannut Anna Salmisalo.

Takakansi: Anna Kantanen, Kiina 04

11 Kirjallisuus

- Matti Virtanen, 1987, Tehtaasta studioon, Hakapaino Oy, Helsinki.
- Rene' van der Star, 2006, The Art of Silver Jewellery - from the minorities of China, the golden triangle, mongolia and Tibet, Skira Editore, Milano.
- Florian Hufnagi, 2008, The Fat Booty of Madness, Arnoldsche Art Publishers, Munchen.
- Petteri Ikonen, 2004, Arjen trilogia – korutaide taiteen tekemisen ja kokemisen välineenä, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun graafiset palvelut.
- Robert Beer, 1999, The Encyclopedia of Tibetan Symbols and Motifs, Serindia Publications, Chicago.
- Jorunn Veiteberg, 2005, Craft in Transition, Pax forlag, Oslo.
- Anne van Cutsem, 2003, A World of Bracelets, Skira Editore, Milano.
- Anne van Cutsem, 2001, A World of Rings, Skira Editore, Milano.
- Julian Stallabrass, 2004 Contemporary art, a very short introduction, University press Oxford, New York.

